

Pan Přemysl Plaček metakritikem

Vydavatel Přehledu revui posadil se sám na nejvyšší soudnou stolicí království Českého a pohání před ní kritiky, kasíruje brevi manu jejich soudy, kárá, trestá, napravuje křivdy; jakýsi Spytihněv kritický. Dává satisfakci umlčovaným geniům, jako jsou Vyskočil, Lešehrad a Štoviček-Lenský. „Také kniha Q. M. Vyskočila Hry s panenkami nebyla posud po zásluze oceněna, ač jsou v ní pozoruhodné arabesky, psané slohem opravdu básnickým,“ libuje si znalecky p. Plaček. Zatím jest třeba říci se vším důrazem p. Plačkovi, že neumí ani poctivě referovat o holých faktech. Píše-li na př., že Hladíkovo Vlnobití bylo „celkem přijato na všech stranách se zasloužilou sympatií“ a uvádí-li na důkaz té sympatie posudky Práva lidu, Času a Lidových novin, falšuje skutečnost: posudky jmenovaných listů byly odmítavé. Nepěkného klepaření dopouští se p. Plaček, obviňuje-li referenta Noviny dr JPKa ze „zřejmé zaujatosti proti p. Dykovi“. To je řekněme prostě neslušná. Dr JPK přiznal p. Dykovi dost a dost talentu, ale ukázal a dokázal p. Dykovi nejmenost citění a smýšlení, uměleckou nestylovost, nedostatek spisovatelské zodpovědnosti — dokázal to v 7. čísle tohoto listu¹ důkazy tak jasnými, že by přesvědčily snad i Tatarsa. To jsou ovšem všecko věci, které jdou nad obzor p. Plačkův. Ale právě proto jest nutno rozhodně zakříknouti tohoto ochotníka v nejhorším smyslu slova, který si osobuje funkci, k níž nemá nejmenší schopnosti a vnitřní legitimace.

Časy se mění a lidé s nimi

povzdychl si poslední Přehled: k útěše jeho dodávám, že však malichernost lidská zůstává a přetrvává všecko: i velkou lásku, i velkou nenávisť. Zahýřila si zase jednou v posledním Přehledě, kde satirickou Musu p. Chalupného podnítila k parodii sardanapalského bakchanálu, na něž se zalíbilo p. redaktorovi povýšit prostou přátelskou večeří (couvert 2 K), uspořádanou Slavií na počest Macharovu a k níž byla pozvána i moje nepatrnost. Fantasie p. Chalupného slyší sice šumět po půlnoci v číších šampaňské (škoda, že nejmenovala marku!), ale slušnost jeho neráčí brát na vědomí, co jsem recitoval, ačkoliv to stálo výslovně v té potřebě lokálce Času. Tedy vězí p. Chalupný, že jsem přečetl z Macharovy knihy 1893—96 dvě básně, které miluji: Valeria Asiatica a Juliana Apostatu. Při čemž bude mně snad dovoleno vyslovit přání, aby přehledovci vždy tak diskretně a plaše pozdravovali za slavnostních příležitostí své přátele, jako já jsem tímto způsobem pozdravil Machara; není to přání tak zcela nepodstatné, jak se snad zdá. Ostatně vedle mne přišli do Slavie pozdravit Machara i čtyři mladí spolupracovníci Přehledu a ti jistě ochotně popíší

1 - [Viz zde str. 282 a n.]

Ke své přednášce o moderní literatuře české

v cyklu Slavie 7. dubna [1909] podávám zde několik vět na vysvětlenou, která by byla zbytečná všude jinde, jež však jest, žel, nutná v otrávených a prohaných poměrech českých.

Nechtěl a nemohl jsem ani podati v jediné přednášce *dějiny* moderní literatury české (a přednáška má svým titulem nic takového neslibovala): k tomu bylo by třeba přednášek několika. Ve své přednášce chtěl a mohl jsem podati jen *vývojovou logiku* moderní literatury české; směry a dráhy, jimiž se brala; historické podmínky tohoto vývoje; ráz, který ji odlišuje od jiných literatur evropských. Proto mohl jsem z našich moderních autorů povšimnouti si jen těch, kdož mají význam vývojový a směrový, kdož stojí na křižovatkách drah a směrů, a ovšem směrů *estetických* v úzkém smyslu slova. Nejmenoval-li jsem na příklad Holečka, Herbena nebo Novákovou, nebagatelizuji jich tím, jak mne insinuuje *Den*; nikoliv, vážím si jejich díla, ale těžiště jeho není ve stránce estetické, nýbrž v psychologii duše lidové nebo národní; rozebíral bych dílo jejich, kdybych chtěl podat moderní *dějiny* literární, ale musil jsem je pominout v přednášce, v níž šlo o vývoj moderních *forem* básnických.

Ale i jinak byl jsem nucen zredukovat na polovici původní svůj plán, když jsem prostřed přednášky pochopil, že bych musil mluvit alespoň tři hodiny, kdežto síly hlasové mne již opouštěly; nemohl jsem jimi ovládnout sálu tak prostorného. Soudil jsem, že lépe jest charakterisovat slušně literátů deset než dotknout se povrchně a ledabyly jmen dvaceti. *Ostatně přednáška má o původním svém plánu vyjde co nejdříve tiskem a pak stojím za každým jejím slovem a dočkám každého útoku na ni.*

Za to vrhá se na mne česká literární perfidnost v *Národních listech* a ve *Dni* — a vrhá se na mne ovšem anonymně a prohaně; to již jest znak moderní české duše, jak jí rozumějí Národní listy a *Den*. Literární historik *Dne* zanesl dokonce své kukaččí vejce do lokální rubriky „denních zpráv“ — to mluví o jeho poctivosti a čestnosti za dlouhé výklady.

V *Národních listech* vrhl se na mne nějaký literát, jenž je členem redakce, a těžce nesl, že jsem ho nejmenoval, způsobem vedle něhož jest způsob *Nájemníků* gentlemanský. Nemohl říci, že mně spílá proto, že jsem pominul jeho, a proto vymyslel si holou a pustou lež, že jsem se ani slovem nezminil o Svatopluku Čechovi a Jaroslavu Vrchlickém (touž holou lež opakuje po něm poctivý literární historik ze *Dne*).

Nuže, Vrchlický byl jmenován třikrát: charakterisoval jsem jej jako renesančního básníka českého a vytкнуł jsem ovšem i všecky stinné stránky jeho historického diletantismu, a na Svát. Čechovi demonstroval jsem rozklad romantismu — opakoval jsem resultát své studie o něm, kterou jsem uveřejnil v I. ročníku *Noviny*.¹

Neučinil jsem vůbec ve své přednášce nic, než že jsem opakoval v nejstručnější

1 - [Viz Duše a dílo, 6. vyd. 1950, str. 85 a n.]